

WaterCoG

INTERNATIONELLT PROJEKT FÖR LOKALT SAMARBETE OM VATTEN • Nr 1 MARS 2020

Det har varit tre händelserika år i projektet Water Co-Governance. Visionerna har handlat om rent vatten, biologisk mångfald, fria vandringsvägar och hållbart användande av vatten, men också om att sprida kunskap och inspirera till engagemang i det lokala vattenarbetet. Nu fortsätter projektet och fler åtgärder för bättre vatten kan bli verklighet.

Tre spännande år med Water CoG – här är resultat och erfarenheter

Tre spännande år med EU-projektet Water Co-Governance är till ända, men arbetet kring vatten fortsätter. Vid ett seminarium i Göteborg lyftes resultat och erfarenheter från projektets svenska del. Seminariet markerade både ett avslut och en början – för projektet får en fortsättning!

Projektdeltagarna har räddat flodpärlmusslor undan torka, tagit

vattenprover, undanröjt vandringshinder för fisk och anlagt våtmarker. De har ordnat vattendragsvandringar och hjälpt skolor med utomhuspedagogik vid vatten. Hundratals människor har deltagit, olika intressegrupper och myndigheter har samverkat och ett stort antal möten har lett till åtgärder för bättre vatten.

Det är bara ett axplock av allt som genomförts i den svenska delen av Interreg-projektet Water Co-Governance som pågått

Nyhetsbrevet ges ut av Vattenmyndigheten
Västerhavet och Havs- och Vattenmyndigheten.

Havs
och Vatten
myndigheten

Följeforskaren Madeleine Prutzer och Peter Nolbrant som jobbat som resursperson för pilotprojekten i Water Co-Governance presenterar resultat och erfarenheter vid ett seminarium i Göteborg. Foto: Birgitta Löwing Kiser/Länsstyrelsen Västra Götaland.

2016-2020. Visionerna har handlat om rent vatten, biologisk mångfald, fria vandringsvägar och hållbart användande av vatten, men också om att sprida kunskap och inspirera till engagemang i det lokala vattenarbetet.

Olika fokus i pilotprojekten

Tre vattenråd har varit involverade: Ätrån, Himeåns och Mölndalsåns vattenråd. Ätrån vattenråd beslöt för övrigt att starta pilotprojekt i två delavrinningsområden – Högvadsån och Ätrån vid Vartofta – och därför blev det sammanlagt fyra piloter i projektet.

I tre av piloterna har tyngdpunkten legat på åtgärder som att anlägga våtmarker, strukturkalka, ta bort vandringshinder, skapa skyddszoner och återställa rensade bottnar. För den fjärde piloten har fokus legat på att bidra med dialog, kunskap, helhetssyn och samverkan för att kommuner och andra aktörer ska kunna genomföra bra åtgärder.

Över 50 verktyg för samverkan

Under projektet har vattenråden också jobbat med sin egen roll som samverkansplattform. Det har lett till att över 50 olika "verktyg" har prövats och utvecklats och sedan beskrivits så att fler kan använda dem (se Läs mer).

Många av verktygen är förslag på arbetssätt som fungerar bra såväl i vattenråd som i andra föreningar och grupper. Det kan handla om mötesteknik, att utveckla egna och gemensamma visioner eller hur man gör en handlingsplan. Men i listan finns också verktyg mer specifikt kopplade till vatten: exempelvis hur en synoptisk vattenprovtagning går till, hur man kan filma vattendrag med drönare och undervattenskamera eller hur man kan ta fram en lokal åtgärdsplan för sitt vattendrag.

Problem och möjligheter

Under projektets gång har ett flertal problem och möjligheter i arbetet med det lokala vattenarbetet lyfts fram. Ett exempel är vattenrådets oklara roll och mandat. Vattenråden ses

inte alltid som den resurs de har förutsättning att vara. De är heller ingen myndighet och kan inte fatta beslut som påverkar medlemmar eller andra. Även behov av samordning och administrativt stöd, långsiktiga ekonomiska förutsättningar och tidsbrist är ämnen som lyfts av deltagarna. Men de pekar också på den breda kunskap som finns representerad och hur vattenråden kan vara en samverkansplattform på tvären, där olika intressenter och myndigheter möts och kan lära av varandra. "Vi och dom"-känslan kan överbryggas och mål och lösningar hittas.

Nästa projekt tar vid

Den första delen av Water Co-Governance-projektet är nu genomförd och resultaten visar att långsiktigt strukturerat arbete med deltagande faktiskt resulterar i fler konkreta åtgärder som ger bättre vatten.

Sedan ett par månader är det klart att projektet får en förlängning. Det betyder att fler vattenråd får chansen att jobba vidare med verktygen och erfarenheterna som gjorts för att kunna utveckla sitt arbete för lokalt engagemang och bättre vatten.

Läs mer

Du som är intresserad av att få veta mer om projektet Water Co-Governance och dess resultat kan läsa mer på [projektets webbsida hos Havs- och vattenmyndigheten](#).

Där kommer inom kort också två rapporter om projektet att publiceras. Dels en rapport som beskriver hela projektet, skriven av Peter Nolbrant som jobbat som resursperson i pilotprojekten, dels en forskningsrapport som utvärderar projektet skriven av följeforskaren Madeleine Prutzer. Håll utkik!

Verktygen som pilotprojekten jobbat med och utvecklat hittar du också på Havs- och vattenmyndighetens webbsida: [Verktyg för lokal samverkan om vatten](#)

Röster från seminariet i Göteborg

Under seminariet i Göteborg den 12 mars presenterades resultat från projektet Water Co-Governance. Vilka var deltagarnas intryck av projektet?

Johanna Olsson, åtgärdssamordnare i LEVA-projektet Tidan.

– Det känns jätteroligt att det här projektet har engagerat så många. Vi har sneplat på skolaktiviteterna i projektet och på projektverktyget Vattendragsfaddrar. Vi tänker att några skolor kan få bli vattendragsfaddrar till olika prioriterade delar av Tidan. Men det är bara på planeringsstadiet än!

Bengt Johansson, fritidspolitiker i Härryda kommun och medlem i Mölndalsåns vattenråd.

– En viktig erfarenhet av projektet är att vattenfrågorna tar tid. Vattenråden får inte ge upp utan måste hitta kanaler för att sälja in de viktiga vattenfrågorna till politiker och tjänstemän. Vatten är ett livsmedel och vi kan inte ta det som en självklarhet att vi får rent och fint vatten. Det finns mycket expertis i vattenråden och det är viktigt lyssna på allas åsikter.

Karl Asp, samordnare i Kävingeåns och Höjes vattenråd.

– Det är ett gediget projekt och verktygen som utvecklats är ju jättehäftiga! Vi har till exempel själva tänkt att vi ska göra en kommunikationsplan och bland verktygen finns en mall som vi kan använda. Seminariet väcker tankar och idéer om hur vi vill och kan utveckla arbetet i vårt vattenråd framöver.

Johanna Jellinek, Länsstyrelsen Västra Götaland, kontaktperson för vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden.

– Det är intressant att höra hur pilotprojekten har jobbat. Vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden diskuterar just nu hur rådet ska jobba framöver och vill komma igång med mer åtgärder. Hittills har det mest handlat om recipientkontroll och undersökningar. Vattenrådet ska snart ha en workshop med Peter Nolbrant som jobbat i Water Co-Governance kring verktygen som har utvecklats i projektet.

Anna Jivén, vd för Vattenkraftens miljöfond

– Mitt intryck är att projektet har börjat med väldigt öppna förutsättningar och därifrån lyckats skapa lokala lösningar. Framöver kommer vi i Vattenkraftens miljöfond att försöka hjälpa till att organisera samverkan kring arbetet med omprövningen av vattenkraften i landet och det känns väldigt roligt och bra att det finns så mycket engagemang i vattenfrågorna.

Himleådagen bjuder på natur och kultur från nio platser

Den 10 maj äger Himleådagen i Halland rum. Vattensystemet med dess spännande natur och kulturhistoria visas upp på nio olika platser.

Det kommer finnas bemanning och guidningar från klockan 10 till 16. Det sker genom en bred samverkan med elva organisationer: hembygdsföreningar, sportfiskare, naturskyddsförening, ornitologer, en kulturförening, det kommunala vattenbolaget, länsstyrelsen, Naturum Getterön, Varbergs kommun och vattenrådet.

[Himleådagen på Visit Varbergs webbplats.](#)

Inventeringen visar att Sportfiskarnas koncept Skolbäcken passar att använda på en rad olika platser längs Mölndalsån.

Över 30 platser som passar för skolelever

Nu har Mölndalsåns vattenråd, genom Sportfiskarna, gjort en inventering av pedagogiska vattenmiljöer vid de skolor som finns i avrinningsområdet. Hela 32 platser pekats ut som lämpliga för att använda Sportfiskarnas koncept Skolbäcken.

Nu börjar anläggningen av våtmarker vid Vartofta

Under 2020 är det dags att sätta igång med anläggningar av våtmarker i Vartoftaprojektet tillsammans med markägare i området. Ätråns vattenråd har anlitat en samordnare som arbetar tillsammans med markägarna.

Vattenråd får åtgärdssamordnare

Både Himleåns och Ätråns vattenråd har fått medel för att anlita åtgärdssamordnare för att utveckla arbetet, söka bidrag och få igång åtgärder tillsammans med markägare. Ätråns åtgärdssamordnare finansieras med LOVA-medel. Himleåns åtgärdssamordnare finansieras med bidragsmedel för åtgärder och samordning inom övergödning, från Vattenmyndigheten Västerhavet

Lax och mussla får hjälp av Gekås i Ullared

Under sommaren kommer åtgärder för att hjälpa lax och flodpärlmussla ske längs en 1 000 meter lång sträcka i Hjärtaredsån som är ett biflöde till Högvadsån. Gekås i Ullared är en av de markägare som ingår i projektet.

Byalag inventerar och lär

Älvsjers byalag kommer under vår och sommar att tillsammans med en biolog utforska och inventera en sträcka av Högvadsån och ett biflöde som heter Gamlarydsån. De kommer att spana efter och dokumentera både vattenliv och växter, fåglar och insekter längs stränderna. Samtidigt som deltagarna lär sig tillsammans får de spännande kunskap som kan presenteras längs den led som löper utmed sträckan.

Film på gång

Under våren kommer Ätråns vattenråd att filma miljöer från källa till hav, människor som berättar och aktiviteter. Det ska bli en kort film som presenterar vattenrådet, systemet och arbetssätt för att starta lokalt arbete för bättre vatten.

Nu finns det en verktyglåda med massor av spännade verktyg att använda. Är ditt vattenråd redo för nästa steg?

Stärk det lokala vattenarbetet – delta i projektets nästa etapp

Vill ditt vattenråd vara med i nästa kapitel av projektet Water Co-Governance? Nu söker vi vattenorganisationer som vill utveckla sitt arbetssätt och testa de verktyg och förhållningssätt projektet utvecklat. Målet är att ta fram ett utbildningspaket för vattenorganisationer.

Alla organisationer som jobbar med frågor kring vatten, miljö, natur och kultur kan ha nytta av verktygen och förhållningssätten vi hittat och utvecklat i Water Co-Governance.

För att göra erfarenheterna tillgängliga och användbara för alla intresserade siktar vi på att skapa ett utbildningskoncept. För att ta fram det söker vi nu vattenorganisationer som vill pröva att använda verktygen och komma vidare i sitt arbete. Att jobba utifrån verktygen är inte svårt och vi lovar att det är riktigt kul!

Över 50 verktyg att jobba med

Under projektets första del har vi landat i över 50 olika verktyg och förhållningssätt som vi utvärderat tillsammans med piloterna. Verktygen har fyra huvudteman:

- Utveckling av vattenorganisationens verksamhet
- Myndighetssamverkan
- Åtgärder och uppföljning
- Delaktighet och kunskap

Vill du titta närmare på verktygen så hittar du dem här:
<https://www.havochvatten.se/verktygvatten>

Genom att jobba med verktygen kan en vattenorganisation öka den lokala delaktigheten och stärka engagemanget i arbetet. Det leder till effektivare arbetssätt som resulterar i

att fler åtgärder genomförs för vattenmiljön – samtidigt som deltagarna lär sig mer och har roligt.

Vill du vara med?

Låter det intressant? Hör av dig med en intresseanmälan:
bjorn.lagerdahl@lansstyrelsen.se eller peter@biodivers.se.

Häng med på klimatkafé

Under förlängningen av projektet kommer vi också att ha fortsatt erfarenhetsutbyte med övriga deltagande länder. Till exempel planerar vi att testa det holländska verktyget "Klimatkafé" i Göteborg under Västerhavsveckan i början av augusti i år.

I konceptet ligger fokus på klimatanpassning, allmänhetens deltagande, vattenkvalitet, kunskapsinsamling och nätverkande. Vi håller även på att översätta verktygen till engelska så att övriga deltagande länder i projektet ska kunna ta del av dem.

Björn Lagerdahl och Peter Nolbrant

Fakta: Water Co-Governance förlängs

Vid nyår kom det positiva beskedet att projektet förlängs i 19 månader med start från och med april 2020.

Samtliga deltagande länder som funnits i projektet kommer att delta i förlängningen.

I Sverige tar Vattenmyndigheten Västerhavet över och driver projektet. Havs- och vattenmyndigheten upphör formellt att vara partner i projektet, men fortsätter samarbeta med Vattenmyndigheten under förlängningen.

Detta är projektet Water Co-Governance

Projektet handlar om två viktiga frågor för hållbar utveckling: tillgången till rent vatten i friska ekosystem och utveckling av lokalt engagemang för bättre vatten. Genom praktiskt arbete i pilotområden får vi kunskaper och verktyg som kan spridas till fler områden inom EU. Projektet pågår från 2016 till 2019.

Vi vill hitta bra arbetssätt för att:

- öka lokalt deltagande i vattenråden,
- öka takten i åtgärds genomförande,
- öka lärandet och utbytet mellan deltagande länders arbete med samverkan.

Fem länder deltar

Water Co-Governance är ett så kallat interregprojekt med stöd från EU där Sverige, Danmark, Tyskland, Holland och Storbritannien deltar. I samtliga länder finns lokala eller regionala vattenråd i olika former och med olika roller. Varje land arbetar med ett eller flera pilotprojekt.

Fyra svenska pilotprojekt

I Sverige ingår följande områden i Water Co-Governance:

- Himleåns avrinningsområde, Himleåns vattenråd.
- Mölndalsåns avrinningsområde, Mölndalsåns vattenråd.
- Högvadsåns avrinningsområde, Åtrons vattenråd,
- Åtran vid Vartofta, Åtrons vattenråd

Hur kan vi mäta effekterna av samverkan?

En viktig del i projektet är att hitta metoder för att mäta resultatet av lokalt samverkansarbete. Ett sätt är att undersöka den förväntade effekten av åtgärder i ett område. En första kartläggning över vilka ekosystemtjänster som finns i Vartofta (Åtrons avrinningsområde) gjordes i juni 2017. Då gjordes även en ekonomisk värdering av tjänsterna, för att kunna mäta nyttan av att genomföra åtgärder. Två prioriterade åtgärder analyserades: anläggning av en våtmark samt utökade kantzoner.

[Mer om projektet på Havs- och vattenmyndighetens webbsida.](#)

Sist men inte minst - ett stort och varmt tack till alla piloter som deltagit i projektet! Resultaten bygger på allt som ni bidragit med.

